Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 19ης Δεκεμβρίου 2012*

«Κοινοτικό σήμα — Κανονισμός (ΕΚ) 207/2009 — Άρθρο 15, παράγραφος 1 — Έννοια του όρου "ουσιαστική χρήση σήματος" — Εδαφικό εύρος της χρήσεως — Χρήση του κοινοτικού σήματος στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους — Επάρκεια»

Στην υπόθεση C-149/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Gerechtshof te's-Gravenhage (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Μαρτίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Leno Merken BV

κατά

Hagelkruis Beheer BV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, προεδρεύοντα του δευτέρου τμήματος, U. Lõhmus (εισηγητή), A. Ó Caoimh, A. Arabadjiev και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Απριλίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Leno Merken BV, εκπροσωπούμενη από την D. M. Wille, advocaat,

— η Hagelkruis Beheer BV, εκπροσωπούμενη από τον J. Spoor, advocaat,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και C. Schillemans,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J.-C. Halleux,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. H. Vang,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την K. Petersen,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Gstalter,

— η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Ficsor, καθώς και από τις K. Szíjjártó και K. Molnár,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους T. van Rijn, F. W. Bulst και F. Wilman,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 5ης Ιουλίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ L 78, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Leno Merken BV (στο εξής: Leno) και της Hagelkruis Beheer BV (στο εξής: Hagelkruis), σχετικά με ανακοπή που άσκησε η Leno, δικαιούχος του κοινοτικού σήματος ONEL, κατά της καταχωρίσεως, εκ μέρους της Hagelkruis, του σήματος Μπενελούξ OMEL.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 207/2009

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 έως 4, 6 και 10 του κανονισμού 207/2009 έχουν ως εξής:

«(2) Η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας και η συνεχής και ισόρροπη επέκταση πρέπει να προωθηθούν με την ολοκλήρωση και την [εύρυθμη] λειτουργία εσωτερικής αγοράς, ικανής να εξασφαλίζει συνθήκες ανάλογες με εκείνες που επικρατούν σε μια εθνική αγορά. Η δημιουργία τέτοιας αγοράς και η ενίσχυση της ενότητάς της προϋποθέτουν αφενός μεν την εξάλειψη των εμποδίων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και την επιβολή καθεστώτος το οποίο εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό, αφετέρου δε τη θέσπιση νομικών προϋποθέσεων οι οποίες επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να προσαρμόζουν ευθύς εξαρχής την παραγωγή και τη διανομή των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών στις διαστάσεις της Κοινότητας. Μεταξύ των νομικών μέσων που θα έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους οι επιχειρήσεις για τους ως άνω σκοπούς, ενδείκνυνται ιδιαιτέρως τα σήματα με τα οποία μπορούν να προσδιορίζουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους κατά τρόπο ενιαίο στο σύνολο της Κοινότητας, ανεξαρτήτως συνόρων.

(3) Για να συνεχισθεί η επιδίωξη των [προεκτεθέντων] σκοπών της Κοινότητας, [παρίσταται ανάγκη] να [θεσπισθεί] κοινοτικό καθεστώς σημάτων το οποίο θα παρέχει στις επιχειρήσεις το δικαίωμα να αποκτούν, σύμφωνα με ενιαία διαδικασία, κοινοτικά σήματα τα οποία θα προστατεύονται κατά τρόπο [ομοιόμορφο] και θα παράγουν τα αποτελέσματά τους σε όλο το έδαφος της Κοινότητας. Η αρχή του ενιαίου χαρακτήρα του κοινοτικού σήματος θα πρέπει να ισχύει εφόσον ο παρών κανονισμός δεν προβλέπει άλλως.

(4) Η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών δεν είναι δυνατόν να άρει το εμπόδιο του εδαφικού περιορισμού των δικαιωμάτων τα οποία οι νομοθεσίες των κρατών μελών παρέχουν στους δικαιούχους σημάτων. Προκειμένου να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να ασκήσουν χωρίς εμπόδια την οικονομική τους δραστηριότητα στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς, χρειάζονται σήματα που διέπονται από ενιαίο κοινοτικό δίκαιο το οποίο εφαρμόζεται άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη.

[...]

(6) Το κοινοτικό δίκαιο περί σημάτων δεν αντικαθιστά, εντούτοις, τα δίκαια περί σημάτων των κρατών μελών. Πράγματι, δεν υπάρχει λόγος να υποχρεωθούν οι επιχειρήσεις να καταθέτουν τα σήματά τους ως κοινοτικά σήματα, δεδομένου ότι η ύπαρξη εθνικών σημάτων εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για τις επιχειρήσεις οι οποίες δεν επιθυμούν την προστασία των σημάτων τους σε [επίπεδο Κοινότητας].

[...]

(10) Δικαιολογείται να προστατεύονται τα κοινοτικά σήματα και, έναντι αυτών, κάθε σήμα το οποίο έχει καταχωρισθεί προγενέστερα, μόνον εφόσον τα σήματα αυτά πράγματι χρησιμοποιούνται.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Το κοινοτικό σήμα έχει ενιαίο χαρακτήρα. Παράγει τα αυτά αποτελέσματα σε ολόκληρη την Κοινότητα: δεν δύναται να καταχωρισθεί, να μεταβιβασθεί, να γίνει αντικείμενο παραίτησης ή απόφασης περί έκπτωσης του δικαιούχου εκ των δικαιωμάτων του ή περί ακυρότητος, ούτε να απαγορευθεί η χρήση του, παρά μόνο για ολόκληρη την Κοινότητα. Η αρχή αυτή ισχύει, εκτός αντιθέτου διατάξεως του παρόντος κανονισμού.»

5 Κατά το άρθρο 15 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Χρήση του κοινοτικού σήματος»:

«1. Εάν, εντός προθεσμίας πέντε ετών από την καταχώριση, ο δικαιούχος δεν έχει κάνει ουσιαστική χρήση του κοινοτικού σήματος μέσα στην Κοινότητα για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες αυτό έχει καταχωρισθεί ή εάν έχει αναστείλει τη χρήση του επί μια συνεχή πενταετία, το κοινοτικό σήμα υπόκειται στις κυρώσεις που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό, εκτός εάν υπάρχει εύλογος αιτία για τη μη χρήση.

Κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, ως χρήση θεωρείται επίσης:

α) η χρήση του κοινοτικού σήματος υπό μορφή που διαφέρει ως προς στοιχεία τα οποία όμως δεν μεταβάλλουν τον διακριτικό χαρακτήρα του σήματος στην καταχωρισμένη του μορφή·

β) η επίθεση του κοινοτικού σήματος σε προϊόντα ή στη συσκευασία τους στην Κοινότητα, με προορισμό αποκλειστικά την εξαγωγή.

2. Η χρήση του κοινοτικού σήματος με τη συγκατάθεση του δικαιούχου θεωρείται ότι [αποτελεί χρήση εκ μέρους του δικαιούχου].»

6 Το άρθρο 42 του ιδίου αυτού κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εξέταση της ανακοπής», προβλέπει, στις παραγράφους του 2 και 3, τα εξής:

«2. [Κατόπιν αιτήσεως του αιτούντος την καταχώριση], ο ανακόπτων δικαιούχος προγενέστερου κοινοτικού σήματος οφείλει να αποδείξει ότι, κατά τη διάρκεια των πέντε ετών που προηγήθηκαν της δημοσίευσης της αίτησης [καταχωρίσεως] κοινοτικού σήματος, είχε γίνει ουσιαστική χρήση του προγενέστερου κοινοτικού σήματος στην Κοινότητα για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία

καταχωρίσθηκε και επί των οποίων [στηρίζεται] η ανακοπή του ή ότι υπάρχει εύλογη αιτία για τη μη χρήση, εφόσον, κατά την ημερομηνία αυτή, το προγενέστερο σήμα ήταν από πενταετίας τουλάχιστον καταχωρισμένο. Αν δεν αποδειχθούν τα ανωτέρω, η ανακοπή απορρίπτεται. [...].

3. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται στα προγενέστερα εθνικά σήματα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο α', υπό τον όρο ότι η χρήση στην Κοινότητα αντικαθίσταται από τη χρήση στο κράτος μέλος στο οποίο προστατεύεται το προγενέστερο εθνικό σήμα.»

7 Το άρθρο 51 του κανονισμού 207/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Λόγοι έκπτωσης», ορίζει, στην παράγραφό του 1, στοιχείο α', τα εξής:

«Ο δικαιούχος του κοινοτικού σήματος κηρύσσεται έκπτωτος των δικαιωμάτων του, μετά από αίτηση που υποβάλλεται στο Γραφείο [Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ)], ή μετά από ανταγωγή στο πλαίσιο αγωγής για παραποίηση/απομίμηση:

α) εάν, επί διάστημα πέντε συνεχών ετών, δεν έχει γίνει ουσιαστική χρήση του σήματος στην Κοινότητα για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί και δεν υπάρχει εύλογη αιτία για τη μη χρήση· [...]».

8 Κατά το άρθρο 112 του κανονισμού αυτού:

«1. Ο [αιτών την καταχώριση] ή ο δικαιούχος κοινοτικού σήματος δικαιούται να ζητήσει τη μετατροπή της αίτησής του ή του κοινοτικού του σήματος σε αίτηση εθνικού σήματος:

α) εφόσον η αίτηση [καταχωρίσεως] κοινοτικού σήματος απορριφθεί ή ανακληθεί ή θεωρηθεί ότι ανακλήθηκε·

β) εφόσον το κοινοτικό σήμα παύσει να παράγει αποτελέσματα.

2. Δεν χωρεί μετατροπή:

α) εάν ο δικαιούχος του κοινοτικού σήματος εξέπεσε των δικαιωμάτων του λόγω μη χρήσης του εν λόγω σήματος, εκτός εάν, στο κράτος μέλος για το οποίο ζητείται η μετατροπή, το κοινοτικό σήμα έχει χρησιμοποιηθεί υπό συνθήκες οι οποίες συνιστούν ουσιαστική χρήση κατά το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους·

[...]».

Η οδηγία 2008/95/ΕΚ

9 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25), έχει ως εξής:

«Οι νομοθεσίες [περί σημάτων που ίσχυαν] στα κράτη μέλη πριν [τεθεί σε ισχύ η πρώτη οδηγία] 89/104/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1)] παρουσίαζαν διαφορές οι οποίες μπορούσαν, αφενός, να παρεμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και, αφετέρου, να νοθεύσουν τους όρους ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Επομένως, ήταν απαραίτητη η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών για τη δημιουργία και [την εύρυθμη] λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»

10 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι:

«Εάν, σε διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία κατά την οποία [ολοκληρώθηκε] η διαδικασία της καταχώρισης, ο δικαιούχος δεν έχει κάνει ουσιαστική χρήση του σήματος στο οικείο κράτος μέλος, για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί, η εάν έχει [αναστείλει] τη χρήση του επί μια συνεχή πενταετία, το σήμα [υπόκειται] στις κυρώσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, [εκτός αν υφίσταται εύλογη αιτία] για τη μη χρήση.

[...]»

Η Σύμβαση Μπενελούξ περί πνευματικής ιδιοκτησίας

11 Η, υπογραφείσα στη Χάγη στις 25 Φεβρουαρίου 2005, Σύμβαση Μπενελούξ περί πνευματικής ιδιοκτησίας (εμπορικά σήματα και σχέδια ή υποδείγματα), όπως έχει τροποποιηθεί από 1ης Φεβρουαρίου 2007 (στο εξής: Σύμβαση Μπενελούξ), σκοπεί, μεταξύ άλλων, να συγκεντρώσει, κατά συστηματικό και διαφανή τρόπο, σε ένα νομοθέτημα, τους ομοιόμορφους νόμους για τη μεταφορά στις εσωτερικές έννομες τάξεις της πρώτης οδηγίας 89/104, η οποία έχει πλέον καταργηθεί και αντικατασταθεί από την οδηγία 2008/95.

12 Κατά το άρθρο 2.3 της Συμβάσεως Μπενελούξ:

«Η σειρά προτεραιότητας ως προς την κατάθεση εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη των, υφισταμένων κατά τον χρόνο καταθέσεως και ευρισκομένων σε ισχύ κατά τον χρόνο της ένδικης διαφοράς, δικαιωμάτων που αντλούνται από:

a. πανομοιότυπα σήματα που έχουν κατατεθεί για πανομοιότυπα προϊόντα και υπηρεσίες·

b. πανομοιότυπα ή παρόμοια σήματα που έχουν κατατεθεί για πανομοιότυπα ή παρόμοια προϊόντα και υπηρεσίες, σε περίπτωση κατά την οποία υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως για το κοινό, ο οποίος περιλαμβάνει τον κίνδυνο συσχετισμού με το προγενέστερο σήμα·

[…]».

13 Το άρθρο 2.14, παράγραφος 1, της Συμβάσεως Μπενελούξ ορίζει τα εξής:

«Ο αιτηθείς την καταχώριση ή ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος έχει δικαίωμα, εντός προθεσμίας δύο μηνών από της πρώτης ημέρας του μηνός που έπεται της δημοσιεύσεως της καταθέσεως, να ασκήσει εγγράφως ενώπιον του Γραφείου ανακοπή κατά της καταχωρίσεως σήματος το οποίο:

a. έπεται του σήματός του ως προς τη σειρά προτεραιότητας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2.3, στοιχεία a και b, ή

[…]».

14 Βάσει του άρθρου 2.45 της Συμβάσεως Μπενελούξ, «τα άρθρα 2.3 και 2.28, τρίτο εδάφιο, στοιχείο a, έχουν εφαρμογή οσάκις η καταχώριση στηρίζεται στην προγενέστερη κατάθεση κοινοτικού σήματος».

15 Το άρθρο 2.46 της Συμβάσεως Μπενελούξ προβλέπει ότι:

«Τα άρθρα 2.3 και 2.28, τρίτο εδάφιο, στοιχείο a, έχουν εφαρμογή στην περίπτωση των κοινοτικών σημάτων τα οποία προβάλλονται βασίμως ως προγενέστερα εντός της Μπενελούξ σύμφωνα με τον κανονισμό για το κοινοτικό σήμα, ακόμη και σε περίπτωση εκουσίας διαγραφής ή λήξεως της ισχύος της καταχωρίσεως βάσει της σειράς προτεραιότητας στη Μπενελούξ ή διεθνώς.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Στις 27 Ιουλίου 2009 η Hagelkruis ζήτησε από το Γραφείο Πνευματικής Ιδιοκτησίας της Μπενελούξ (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (στο εξής: ΓΠΙΜΠ) την καταχώριση του λεκτικού σήματος OMEL για υπηρεσίες που εμπίπτουν στις κλάσεις 35 (διαφήμιση· διαχείριση επιχειρήσεων· εργασίες γραφείου· διαχείριση εμπορικών υποθέσεων· εμπορική προώθηση), 41 (κατάρτιση, μαθήματα και εξάσκηση· οργάνωση σεμιναρίων και προγραμμάτων υποτροφιών) και 45 (νομικές υπηρεσίες), κατά την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας, της 15ης Ιουνίου 1957, για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί.

17 Η Leno είναι δικαιούχος του κοινοτικού λεκτικού σήματος ONEL, το οποίο κατατέθηκε στις 19 Μαρτίου 2002 και καταχωρίσθηκε στις 2 Οκτωβρίου 2003, για υπηρεσίες των κλάσεων 35, 41 και 42, κατά την έννοια του εν λόγω διακανονισμού.

18 Στις 18 Αυγούστου 2009 η Leno άσκησε ανακοπή κατά της εκ μέρους της Hagelkruis αιτήσεως καταχωρίσεως του σήματος OMEL, επικαλούμενη τις διατάξεις του άρθρου 2.14, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2.3, στοιχεία α′ και β′, της Συμβάσεως Μπενελούξ. Η Hagelkruis αντέταξε στην ανακοπή αυτή αίτημα να αποδειχθεί η ουσιαστική χρήση του κοινοτικού σήματος.

19 Με απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2010, το ΓΠΙΜΠ απέρριψε την ανακοπή με το σκεπτικό ότι η Leno δεν απέδειξε την εκ μέρους της ουσιαστική χρήση του σήματός της ONEL κατά το χρονικό διάστημα των πέντε ετών που προηγήθηκαν της δημοσιεύσεως της προσβαλλομένης με την ανακοπή αιτήσεως καταχωρίσεως σήματος. Η Leno προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Gerechtshof te's-Gravenhage.

20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι τα δύο σήματα είναι παρόμοια, ότι έχουν καταχωρισθεί για πανομοιότυπες ή παρόμοιες υπηρεσίες και ότι η χρήση του σήματος OMEL ενέχει για το κοινό κίνδυνο συγχύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 2.3, στοιχείο b, της Συμβάσεως Μπενελούξ. Η διαφορά μεταξύ των διαδίκων αφορά την ερμηνεία της έννοιας του όρου «ουσιαστική χρήση», κατά το άρθρο 15 του κανονισμού 207/2009 και, ιδίως, το εδαφικό εύρος που απαιτείται να έχει η χρήση για να χαρακτηρισθεί ουσιαστική.

21 Από τις διευκρινίσεις του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι, μολονότι η Leno απέδειξε πράγματι την κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα ουσιαστική χρήση του προγενέστερου σήματος ONEL στις Κάτω Χώρες, δεν απέδειξε εντούτοις τη χρήση του σήματος αυτού στην υπόλοιπη Κοινότητα.

22 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 2003, C-40/01, Ansul, Συλλογή 2003, σ. I-2439, σκέψη 43, και της 11ης Μαΐου 2006, C-416/04 P, Sunrider κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2006, σ. I-4237, σκέψεις 66, 70 έως 73 και 76, καθώς και διάταξη της 27ης Ιανουαρίου 2004, C-259/02, La Mer Technology, Συλλογή 2004, σ. I-1159, σκέψη 27), η «ουσιαστική χρήση» αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, το εδαφικό εύρος της χρήσεως είναι ένα μόνον από τα στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να εκτιμάται αν υπήρξε «ουσιαστική χρήση» προγενέστερου σήματος για τις υπηρεσίες ή τα προϊόντα για τα οποία αυτό καταχωρίσθηκε, η δε χρήση του εν λόγω σήματος εντός ενός μόνον κράτους μέλους δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι δεν υφίσταται «ουσιαστική χρήση» εντός της Κοινότητας.

23 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη σημασία της κοινής δηλώσεως αριθ. 10 σχετικά με το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ L 11, σ. 1), η οποία καταχωρίσθηκε στα πρακτικά της συνόδου του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έγκριση του κανονισμού 40/94 (δημοσιευθείσα στην ΓΕΕΑ [Επίσημη Εφημερίδα του ΓΕΕΑ] 1996, σ. 613, στο εξής: κοινή δήλωση) και κατά την οποία, «το Συμβούλιο και η Επιτροπή εκτιμούν ότι η ουσιαστική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 15 εντός μίας μόνο χώρας αποτελεί ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας».

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof te's-Gravenhage αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 15, παράγραφος 1, του [κανονισμού 207/2009] την έννοια ότι η χρήση κοινοτικού σήματος εντός της επικράτειας ενός μόνον κράτους μέλους αρκεί για να θεωρηθεί ότι αποτελεί ουσιαστική χρήση του σήματος αυτού, δεδομένου ότι σε περίπτωση εθνικού σήματος γίνεται δεκτό ότι πρόκειται για ουσιαστική χρήση εντός αυτού του κράτους μέλους (βλ. την. κοινή δήλωση αριθ. 10 σχετικά με το άρθρο 15 του [κανονισμού 40/94], και τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΓΕΕΑ περί ανακοπής);

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, η χρήση κοινοτικού σήματος εντός ενός μόνον κράτους μέλους δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει δεκτό ότι αποτελεί "ουσιαστική χρήση" εντός της Κοινότητας, κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του [κανονισμού 207/209];

3) Εάν η χρήση κοινοτικού σήματος εντός ενός μόνον κράτους μέλους δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει δεκτό ότι αποτελεί ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας, ποια κριτήρια πρέπει να τύχουν εφαρμογής, πέραν των λοιπών παραγόντων, όσον αφορά την οριοθέτηση της εδαφικής περιοχής της χρήσεως κοινοτικού σήματος, για να διακριβωθεί η ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας;

4) Ή μήπως, αντιθέτως προς τα προεκτεθέντα, το άρθρο 15 του [κανονισμού 207/2009] έχει την έννοια ότι κατά την εξέταση της ουσιαστικής χρήσεως εντός της Κοινότητας δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα γεωγραφικά σύνορα των επιμέρους κρατών μελών [και ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως σημείο αναφοράς, επί παραδείγματι, το μερίδιο αγοράς (αγορά του προϊόντος/γεωγραφική αγορά)];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

25 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009 έχει την έννοια ότι η ουσιαστική χρήση κοινοτικού σήματος εντός ενός μόνον κράτους μέλους αρκεί για να γίνει δεκτό ότι πληρούται η προϋπόθεση περί «ουσιαστικής χρήσεως σήματος μέσα στην Κοινότητα», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, ή αν πρέπει, για να διακριβωθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, να μη λαμβάνονται υπόψη τα γεωγραφικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών.

26 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προστασία των σημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη πλειόνων καθεστώτων προστασίας. Αφενός, η οδηγία 2008/95 σκοπεί, κατά τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της, στην προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών περί σημάτων, προκειμένου να εξαλειφθούν οι υφιστάμενες μεταξύ τους διαφορές οι οποίες ενδέχεται να παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και να νοθεύουν τους όρους ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (βλ., σχετικώς, απόφαση της 22ας Μαρτίου 2012, C-190/10, GENESIS, σκέψεις 30 και 31).

27 Αφετέρου, ο κανονισμός 207/2009, όπως προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη του, σκοπεί στη θέσπιση κοινοτικού καθεστώτος περί σημάτων τα οποία απολαύουν ομοιόμορφης προστασίας και παράγουν τα αποτελέσματά τους στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης (βλ., σχετικώς, απόφαση της 12ης Απριλίου 2011, C-235/09, DHL Express France, Συλλογή 2011, σ. I-2801, σκέψη 41, και προμνημονευθείσα απόφαση GENESIS, σκέψη 35).

28 Το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει την έννοια της «ουσιαστικής χρήσεως», στο πλαίσιο της εκτιμήσεως περί ουσιαστικής χρήσεως εθνικών σημάτων, στις προμνημονευθείσες αποφάσεις Ansul και Sunrider κατά ΓΕΕΑ, καθώς και στην προμνημονευθείσα διάταξη La Mer Technology, αποφαινόμενο ότι πρόκειται περί αυτοτελούς έννοιας του δικαίου της Ένωσης η οποία πρέπει να τύχει ομοιόμορφης ερμηνείας.

29 Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι συντρέχει «ουσιαστική χρήση» σήματος όταν αυτό χρησιμοποιείται κατά τρόπο σύμφωνο προς τη βασική του λειτουργία, η οποία συνίσταται στη διασφάλιση της ταυτότητας της προελεύσεως των υπηρεσιών ή των προϊόντων για τα οποία καταχωρίσθηκε, προς διευκόλυνση ή διατήρηση της εμπορευσιμότητας των εν λόγω προϊόντων και υπηρεσιών, και όχι όταν αυτό χρησιμοποιείται συμβολικά προς τον σκοπό και μόνο της διατηρήσεως των δικαιωμάτων που παρέχει το σήμα. Κατά την εκτίμηση του ουσιαστικού χαρακτήρα της χρήσεως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των πραγματικών στοιχείων και περιστάσεων εκ των οποίων μπορεί να συναχθεί ότι έχει πράγματι γίνει εμπορική εκμετάλλευσή του, ιδίως η χρήση που ευλόγως θεωρείται στον οικείο οικονομικό τομέα ότι μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση ή κτήση μεριδίων αγοράς υπέρ των προϊόντων και ή υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα, η φύση των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών, τα χαρακτηριστικά της αγοράς, η έκταση και η συχνότητα χρήσεως του σήματος (προμνημονευθείσες αποφάσεις Ansul, σκέψη 43, και Sunrider κατά ΓΕΕΑ, σκέψη 70, και προμνημονευθείσα διάταξη La Mer Technology, σκέψη 27).

30 Το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει ότι το εδαφικό εύρος της χρήσεως είναι απλώς ένας από τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση περί του ζητήματος αν συντρέχει ουσιαστική χρήση ή όχι (βλ. προμνημονευθείσα απόφαση Sunrider κατά ΓΕΕΑ, σκέψη 76).

31 Η ερμηνεία αυτή ισχύει κατ' αναλογία και για τα κοινοτικά σήματα, καθόσον, απαιτώντας την ουσιαστική χρήση του σήματος, η οδηγία 2008/95 και ο κανονισμός 207/2009 επιδιώκουν την επίτευξη του ιδίου σκοπού.

32 Συγκεκριμένα, τόσο από την ένατη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας όσο και από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη του ως άνω κανονισμού, προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να εξαρτάται η διατήρηση σε ισχύ των δικαιωμάτων που απορρέουν από εθνικό ή κοινοτικό, αντιστοίχως, σήμα από την προϋπόθεση της ουσιαστικής χρήσεως του σήματος αυτού. Όπως επισημαίνει η γενική εισαγγελέας στα σημεία 30 και 32 των προτάσεών της, κοινοτικό σήμα που δεν χρησιμοποιείται δύναται να παρακωλύσει την ανάπτυξη του ανταγωνισμού, περιορίζοντας το φάσμα των σημείων των οποίων την καταχώριση ως σημάτων μπορούν να ζητήσουν τρίτοι και στερώντας τους ανταγωνιστές από τη δυνατότητα χρήσεως του σήματος αυτού ή παρόμοιου κατά την εντός της εσωτερικής αγοράς παροχή υπηρεσιών ή διάθεση προϊόντων πανομοιότυπων ή παρόμοιων αυτών που προσδιορίζονται με το επίμαχο σήμα. Κατά συνέπεια, η μη χρήση κοινοτικού σήματος ενέχει επίσης τον κίνδυνο περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

33 Για την κατ' αναλογία εφαρμογή της, προμνημονευθείσας στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, νομολογίας στην περίπτωση των κοινοτικών σημάτων, πρέπει πάντως να λαμβάνεται υπόψη η διαφορά μεταξύ του εδαφικού εύρους της προστασίας που παρέχεται στα εθνικά σήματα και αυτής που παρέχεται στα κοινοτικά σήματα, διαφορά που προκύπτει, εξάλλου, από το γράμμα των διατάξεων σχετικά με την απαίτηση περί ουσιαστικής χρήσεως που ισχύουν, αντίστοιχα, για αυτά τα δύο είδη σημάτων.

34 Έτσι, αφενός, το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009 ορίζει ότι «εάν, εντός προθεσμίας πέντε ετών από την καταχώριση, ο δικαιούχος δεν έχει κάνει ουσιαστική χρήση του κοινοτικού σήματος μέσα στην Κοινότητα για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες αυτό έχει καταχωρισθεί ή εάν έχει αναστείλει τη χρήση του επί μια συνεχή πενταετία, το κοινοτικό σήμα υπόκειται στις κυρώσεις που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό, εκτός εάν υπάρχει εύλογος αιτία για τη μη

χρήση». Αφετέρου, το άρθρο 10 του κανονισμού 2008/95 θέτει κατ' ουσίαν τον ίδιο κανόνα όσον αφορά τα εθνικά σήματα, προβλέποντας ταυτόχρονα ότι πρέπει να έχει γίνει ουσιαστική χρήση των σημάτων αυτών «στο οικείο κράτος μέλος».

35 Η διαφορά αυτή ως προς το εδαφικό εύρος της «ουσιαστικής χρήσεως» μεταξύ των δύο καθεστώτων προστασίας σημάτων καταδεικνύεται, εξάλλου, από το άρθρο 42, παράγραφος 3, του κανονισμού 207/2009. Ο κανονισμός αυτός προβλέπει ότι ο κανόνας τον οποίο θέτει η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου, δηλαδή ότι, σε περίπτωση ανακοπής, ο αιτών την καταχώριση κοινοτικού σήματος έχει το δικαίωμα να ζητήσει να αποδειχθεί ότι έγινε ουσιαστική χρήση του προγενέστερου κοινοτικού σήματος εντός της Κοινότητας, έχει επίσης εφαρμογή στην περίπτωση των προγενέστερων εθνικών σημάτων «υπό τον όρο ότι η χρήση στην Κοινότητα αντικαθίσταται από τη χρήση στο κράτος μέλος στο οποίο προστατεύεται το προγενέστερο εθνικό σήμα».

36 Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως, το εδαφικό εύρος της χρήσεως δεν αποτελεί αυτοτελές κριτήριο για το αν υπήρξε ουσιαστική χρήση, αλλά απλώς ένα από τα συστατικά στοιχεία της χρήσεως αυτής, το οποίο πρέπει να ενταχθεί στη συνολική ανάλυση και να εξετασθεί εκ παραλλήλου με τα λοιπά συστατικά της. Συναφώς, η φράση «στην Κοινότητα» σκοπεί να προσδιορίσει τη γεωγραφική αγορά αναφοράς για κάθε ανάλυση του ζητήματος αν υφίσταται ουσιαστική χρήση κοινοτικού σήματος.

37 Επομένως, για να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να εξετασθεί τι περιλαμβάνει η φράση «ουσιαστική χρήση μέσα στην Κοινότητα», κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009.

38 Το γράμμα της εν λόγω διατάξεως ουδόλως παραπέμπει στο έδαφος των κρατών μελών. Αντιθέτως, από τη διάταξη αυτή προκύπτει σαφώς ότι το κοινοτικό σήμα πρέπει να χρησιμοποιείται εντός της Κοινότητας, κάτι που σημαίνει, με διαφορετική διατύπωση, ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η χρήση του σήματος αυτού σε τρίτα κράτη.

39 Ελλείψει περαιτέρω διευκρινίσεων στο άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή, καθώς και το σύστημα που καθιερώνεται με την οικεία ρύθμιση και οι σκοποί τους οποίους αυτή επιδιώκει.

40 Όσον αφορά τους σκοπούς των οποίων η επίτευξη επιδιώκεται με τον κανονισμό 207/2009, από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του, σε συνδυασμό με την τέταρτη και την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, συνάγεται ότι σκοπός του είναι η άρση του εμποδίου της εδαφικής ισχύος των δικαιωμάτων που παρέχονται βάσει των νομοθεσιών των κρατών μελών στους δικαιούχους των σημάτων, καθιστώντας δυνατό στις επιχειρήσεις να προσαρμόζουν τις οικονομικές δραστηριότητές τους στις διαστάσεις της Κοινότητας και να τις ασκούν ανεμπόδιστα. Το κοινοτικό σήμα καθιστά επομένως δυνατό στον δικαιούχο του να προσδιορίζει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του κατά πανομοιότυπο τρόπο στο σύνολο της Κοινότητας, ανεξαρτήτως συνόρων. Αντιθέτως, οι επιχειρήσεις που δεν επιθυμούν την προστασία των σημάτων τους σε επίπεδο Κοινότητας έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν να χρησιμοποιούν εθνικά σήματα, χωρίς να υποχρεούνται να ζητήσουν την καταχώριση των σημάτων τους ως κοινοτικών.

41 Για την επίτευξη των σκοπών αυτών, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 207/2009, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την τρίτη αιτιολογική σκέψη του ιδίου αυτού κανονισμού, ότι το κοινοτικό σήμα έχει ενιαίο χαρακτήρα, στοιχείο που συνεπάγεται ότι το σήμα απολαύει ομοιόμορφης προστασίας και παράγει τα ίδια αποτελέσματα σε ολόκληρη την Κοινότητα. Δεν δύναται, καταρχήν, να καταχωρισθεί, να μεταβιβασθεί, να αποτελέσει αντικείμενο παραιτήσεως ή αποφάσεως περί εκπτώσεως του δικαιούχου από τα δικαιώματά του ή περί ακυρότητας, ούτε να απαγορευθεί η χρήση του, παρά μόνο για ολόκληρη την Κοινότητα.

42 Επομένως, ο σκοπός του συστήματος των κοινοτικών σημάτων, όπως προκύπτει από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, έγκειται στη δημιουργία εντός της εσωτερικής αγοράς συνθηκών ανάλογων αυτών που υφίστανται εντός εθνικής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, το να γίνει δεκτό ότι, στο πλαίσιο του κοινοτικού καθεστώτος περί σημάτων, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στα εδάφη των κρατών μελών θα παρεμπόδιζε την επίτευξη των σκοπών που προμνημονεύθηκαν στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως και θα έθιγε τον ενιαίο χαρακτήρα του κοινοτικού σήματος.

43 Βεβαίως, από τη συστηματική εξέταση του κανονισμού 207/2009 προκύπτει ότι το γράμμα ορισμένων διατάξεων του νομοθετήματος αυτού παραπέμπει στο έδαφος ενός ή πλειόνων κρατών μελών. Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι πρόκειται για παραπομπές εντός συγκειμένου που αφορά ιδίως τα εθνικά σήματα, οι οποίες βρίσκονται στις διατάξεις σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και με δικονομικά ζητήματα περί των αγωγών που αφορούν τα κοινοτικά σήματα, καθώς και στους κανόνες περί διεθνούς καταχωρίσεως, ενώ η φράση «στην Κοινότητα» χρησιμοποιείται εν γένει σε σχέση με τα δικαιώματα που παρέχονται βάσει του κοινοτικού σήματος.

44 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, για να εκτιμηθεί αν υφίσταται «ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας», κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εδαφικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών.

45 Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από την, προμνημονευθείσα στη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, κοινή δήλωση, κατά την οποία «η ουσιαστική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 15 εντός μίας μόνο χώρας αποτελεί ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας», ούτε από τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΓΕΕΑ περί ανακοπής, οι οποίες περιέχουν κατ' ουσίαν τον ίδιο κανόνα.

46 Αφενός, όσον αφορά την κοινή δήλωση, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι δήλωση καταγραφείσα στα πρακτικά του Συμβουλίου δεν μπορεί να χρησιμεύσει για την ερμηνεία διατάξεως του παραγώγου δικαίου οσάκις το περιεχόμενό της ουδόλως περιλαμβάνεται στο κείμενο της σχετικής διατάξεως (βλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1991, C-292/89, Antonissen, Συλλογή 1991, σ. I-745, σκέψη 18, της 6ης Μαΐου 2003, C-104/01, Libertel, Συλλογή 2003, σ. I-3793, σκέψη 25, της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-402/03, Skov και Bilka, Συλλογή 2006, σ. I-199, σκέψη 42, και της 19ης Απριλίου 2007, C-356/05, Farrell, Συλλογή 2007, σ. I-3067, σκέψη 31).

47 Εξάλλου, το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν ρητώς αναγνωρίσει τον περιορισμό αυτό στο προοίμιο της δηλώσεώς τους, κατά την οποία, «δεδομένου ότι οι δηλώσεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής των οποίων το κείμενο [παρατίθεται] κατωτέρω δεν αποτελούν μέρος του νομοθετικού κειμένου, δεν προδικάζουν την ερμηνεία του εκ μέρους του Δικαστηρίου».

48 Αφετέρου, όσον αφορά τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΓΕΕΑ, επιβάλλεται η επισήμανση ότι δεν πρόκειται για νομικές πράξεις με δεσμευτική ισχύ ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

49 Επίσης, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα που προέβαλαν ορισμένοι εκ των ενδιαφερομένων που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας ότι το εδαφικό εύρος της χρήσεως κοινοτικού σήματος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να περιορίζεται στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους. Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στο άρθρο 112, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 207/2009, το οποίο ορίζει ότι μπορεί να ζητηθεί η μετατροπή κοινοτικού σήματος σε εθνικό σε περίπτωση κατά την οποία ο δικαιούχος του σήματος εξέπεσε μεν των δικαιωμάτων λόγω μη χρήσεως του εν λόγω σήματος, πλην όμως «στο κράτος μέλος για το οποίο ζητείται η μετατροπή, το κοινοτικό σήμα έχει χρησιμοποιηθεί υπό συνθήκες οι οποίες συνιστούν ουσιαστική χρήση κατά το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους».

50 Μολονότι, όμως, είναι δικαιολογημένο να απαιτείται ένα κοινοτικό σήμα, λόγω του ότι χαίρει εδαφικώς ευρύτερης προστασίας από ό,τι ένα εθνικό σήμα, να έχει χρησιμοποιηθεί σε εδαφική περιοχή μεγαλύτερη αυτής ενός μόνον κράτους μέλους, προκειμένου η χρήση να χαρακτηρίζεται ως

«ουσιαστική», δεν αποκλείεται εντούτοις, σε ορισμένες περιστάσεις, η αγορά των υπηρεσιών ή των προϊόντων για τα οποία καταχωρίσθηκε κοινοτικό σήμα να περιορίζεται, στην πράξη, στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους. Σε τέτοια περίπτωση, η χρήση του κοινοτικού σήματος στην επικράτεια αυτή μπορεί να πληροί ταυτοχρόνως τόσο την προϋπόθεση περί ουσιαστικής χρήσεως κοινοτικού σήματος όσο και αυτήν περί ουσιαστικής χρήσεως εθνικού σήματος.

51 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 63 των προτάσεών της, μόνο στην περίπτωση κατά την οποία εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει, λαμβανομένων υπόψη όλων των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, ότι η χρήση εντός κράτους μέλους δεν ήταν επαρκής για να συνιστά ουσιαστική χρήση εντός της Κοινότητας, ενδέχεται να εξακολουθεί να είναι δυνατή η μετατροπή του κοινοτικού σήματος σε εθνικό, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 112, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 207/2009.

52 Ορισμένοι εκ των μετεχόντων στη διαδικασία που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο διατείνονται επίσης ότι, ακόμη κι αν δεν λαμβάνονται υπόψη τα εδαφικά σύνορα των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την εσωτερική αγορά, η προϋπόθεση περί ουσιαστικής χρήσεως κοινοτικού σήματος επιβάλλει να έχει χρησιμοποιηθεί το σήμα αυτό σε σημαντικό τμήμα του εδάφους της Κοινότητας, τμήμα το οποίο μπορεί να αντιστοιχεί και στο έδαφος ενός κράτους μέλους. Υποστηρίχθηκε ότι το κριτήριο αυτό συνάγεται, κατ' αναλογία, από τις αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, C-375/97, General Motors (Συλλογή 1999, σ. I-5421, σκέψη 28), της 22ας Νοεμβρίου 2007, C-328/06, Nieto Nuño (Συλλογή 2007, σ. I-10093, σκέψη 17), και της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-301/07, PAGO International (Συλλογή 2009, σ. I-9429, σκέψη 27).

53 Ούτε και αυτή η επιχειρηματολογία μπορεί να γίνει δεκτή. Αφενός, η προμνημονευθείσα νομολογία αφορά την ερμηνεία των διατάξεων περί της διευρυμένης προστασίας που παρέχεται στα σήματα τα οποία χαίρουν φήμης ή έχουν καταστεί παγκοίνως γνωστά εντός της Κοινότητας ή εντός του κράτους μέλους στο οποίο έχουν καταχωρισθεί. Με τις διατάξεις αυτές, όμως, επιδιώκεται η επίτευξη διαφορετικού σκοπού από αυτόν της απαιτήσεως περί ουσιαστικής χρήσεως, η οποία μπορεί να έχει ως συνέπεια την απόρριψη της ανακοπής ή ακόμη και την έκπτωση από τα δικαιώματα εκ του σήματος, όπως προβλέπει ιδίως το άρθρο 51 του κανονισμού 207/2009.

54 Αφετέρου, μολονότι βεβαίως είναι εύλογο να απαιτείται η χρήση κοινοτικού σήματος σε περιοχή σημαντικότερη από αυτήν των εθνικών σημάτων, δεν είναι εντούτοις αναγκαίο η χρήση αυτή να είναι γεωγραφικώς εκτεταμένη για να χαρακτηρισθεί ως ουσιαστική, διότι ο χαρακτηρισμός αυτός εξαρτάται από τα γνωρίσματα του οικείου προϊόντος ή υπηρεσίας στην αντίστοιχη αγορά (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά το ποσοτικό εύρος της χρήσεως, προμνημονευθείσα απόφαση Ansul, σκέψη 39).

55 Καθόσον το ζήτημα της ουσιαστικής χρήσεως σήματος πρέπει να εκτιμάται βάσει του συνόλου των πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων που μπορούν να αποδείξουν ότι η εμπορική εκμετάλλευση του σήματος αυτού καθιστά δυνατή τη δημιουργία ή τη διατήρηση μεριδίων αγοράς για τις υπηρεσίες και τα προϊόντα για τα οποία καταχωρίσθηκε, δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί θεωρητικώς εκ των προτέρων το γεωγραφικό εύρος που απαιτείται για να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ουσιαστική χρήση του εν λόγω σήματος ή όχι. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να καθορισθεί κανόνας de minimis, ο οποίος δεν θα επέτρεπε στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει το σύνολο των περιστάσεων της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί (βλ., κατ' αναλογία, προμνημονευθείσα διάταξη La Mer Technology, σκέψεις 25 και 27, και προμνημονευθείσα απόφαση Sunrider κατά ΓΕΕΑ, σκέψεις 72 και 77).

56 Όσον αφορά τη χρήση του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης κοινοτικού σήματος, το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του απαραίτητα στοιχεία περί των πραγματικών περιστατικών, τα οποία θα του έδιναν τη δυνατότητα να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο σαφέστερη καθοδήγηση ως προς το ζήτημα αν υφίσταται ουσιαστική χρήση του εν λόγω σήματος. Όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν το επίμαχο σήμα χρησιμοποιείται σύμφωνα με τη βασική του λειτουργία και με σκοπό τη διατήρηση ή την κτήση μεριδίων αγοράς υπέρ των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα αυτού. Το ζήτημα αυτό πρέπει να

εκτιμάται βάσει του συνόλου των κρίσιμων στην υπόθεση της κύριας δίκης πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων, όπως είναι ιδίως τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς, η φύση των προϊόντων και των υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα, το εδαφικό και ποσοτικό εύρος της χρήσεως και η συχνότητά της.

57 Ως εκ τούτου, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009 έχει την έννοια ότι, για να εκτιμηθεί αν υφίσταται «ουσιαστική χρήση [σήματος] εντός της Κοινότητας», κατά τη διάταξη αυτή, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εδαφικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών.

58 «Ουσιαστική χρήση» κοινοτικού σήματος, κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009, υφίσταται οσάκις το σήμα χρησιμοποιείται σύμφωνα με την ουσιώδη λειτουργία του και με σκοπό τη διατήρηση ή την κτήση μεριδίων αγοράς εντός της Κοινότητας υπέρ των προϊόντων ή υπηρεσιών που προσδιορίζει το σήμα αυτό. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις στην υπόθεση της κύριας δίκης, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων, όπως είναι ιδίως τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς, η φύση των προϊόντων και των υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα, το εδαφικό και ποσοτικό εύρος της χρήσεως και η συχνότητά της.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα, έχει την έννοια ότι, για να εκτιμηθεί αν υφίσταται «ουσιαστική χρήση [σήματος] εντός της Κοινότητας», κατά τη διάταξη αυτή, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εδαφικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών.

«Ουσιαστική χρήση» κοινοτικού σήματος, κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 207/2009, υφίσταται οσάκις το σήμα χρησιμοποιείται σύμφωνα με την ουσιώδη λειτουργία του και με σκοπό τη διατήρηση ή την κτήση μεριδίων αγοράς εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπέρ των προϊόντων ή υπηρεσιών που προσδιορίζει το σήμα αυτό. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις στην υπόθεση της κύριας δίκης, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων, όπως είναι ιδίως τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς, η φύση των προϊόντων και των υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα, το εδαφικό και ποσοτικό εύρος της χρήσεως και η συχνότητά της.

(υπογραφές)